

Ontwerp-besluit I 18/03B

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 4 juli 2003

Statencommissie : Commissie emg, d.d. 20 juni 2003

's-Hertogenbosch

Datum

20 mei 2003

DIS-nummer

919210

Afdeling

Water

Bijlage(n)

div

Onderwerp

Instelling waterschap Aa en Maaskant en vaststelling reglement voor dit waterschap.

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten, d.d. 20 mei 2003;
- gelet op artikel 2 van de Waterschapswet;

besluiten:

- Ia. op te heffen het waterschap De Aa;
- Ib. in te trekken het Reglement voor het waterschap De Aa, vastgesteld bij hun besluit van 1 juli 1994 (provinciaal blad nummer 76) en gewijzigd bij hun besluit van 14 mei 1998 (provinciaal blad nummer 91);

- IIa. op te heffen het waterschap De Maaskant;
- IIb. in te trekken het Reglement voor het waterschap De Maaskant, vastgesteld bij hun besluit van 1 juli 1994 (provinciaal blad nummer 74) en gewijzigd bij hun besluit van 14 mei 1998 (provinciaal blad nummer 97);

- IIIa. in te stellen het waterschap Aa en Maaskant;
- IIIb. vast te stellen het navolgende

Aan: drs. F.J.W. Baert
Waterschap Aa en Maas
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

Onderwerp: wapen Aa en Maas

Bergen op Zoom, 22 maart 2006

Geachte heer Baert, beste Frans,

Hierbij de stukken die volgens ontvangen mededelingen van mijn server door de server van uw waterschap geweigerd zijn. De reden is voor mij onbekend, hoewel ik mag opmerkingen dat in het beginstadium van ons contact zich dezelfde problemen voordeden. In elk geval hoop ik dat hiermee de gegevens volledig zijn doorgekomen.

Met vriendelijke groet,

Willem van Ham.

Aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden
te 's-Gravenhage

Mevrouw,

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen:

Het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas:

Dat het waterschap per 1 januari 2004 is gevormd na opheffing van de waterschappen De Aa en De Maaskant;

Dat het bestuur in zijn vergadering van *** heeft besloten Uwe Majesteit te verzoeken, aan dit waterschap een wapen te verlenen, een en ander overeenkomstig het Koninklijk Besluit van 23 april 1919, Staatsblad 181, zoals dit is aangevuld bij Koninklijk Besluit van 21 oktober 1977, Staatsblad 605;

Redenen, waarom meergemeld bestuur U eerbiedig deze verlening moge verzoeken, conform de bepalingen uit het Koninklijk Besluit van 23 april 1919, Staatsblad 181, volgens het hierbij overgelegde besluit met bijbehorende tekening.

Deze tekening dient slechts als een schetsmatige benadering van hetgeen door ons in overleg met de Hoge Raad van Adel is overeengekomen. Zo is de drielingbalk enigszins fors weergegeven ten opzichte van de overige afgebeelde wapenfiguren. Een en ander kan bij de afhandeling van de wapenverlening in orde gebracht worden.

Bijgevoegd hebben wij de eer Uwe Majesteit nog te doen toekomen een dienaangaande opgesteld rapport, waarbij gebruik is gemaakt van een schrijven van de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage betreffende dit voorgestelde ontwerp.

Het dagelijks bestuur voornoemd,

Aan het waterschap Aa en Maas
t.a.v. de heer F. Baert
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

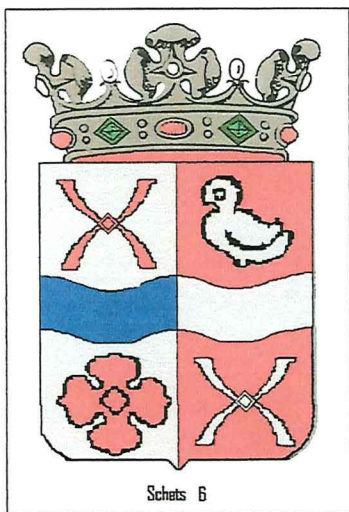
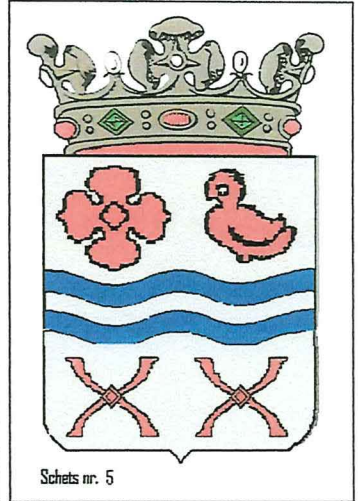
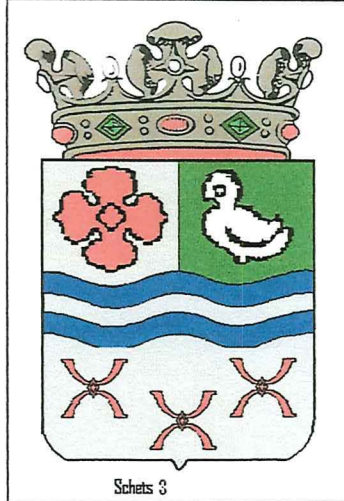
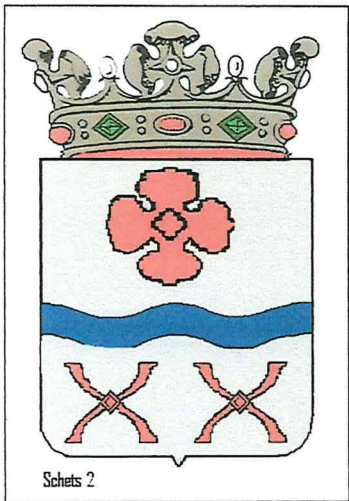
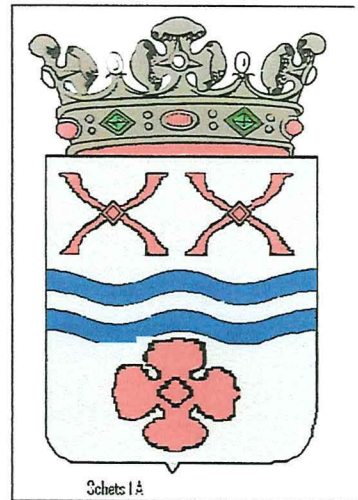
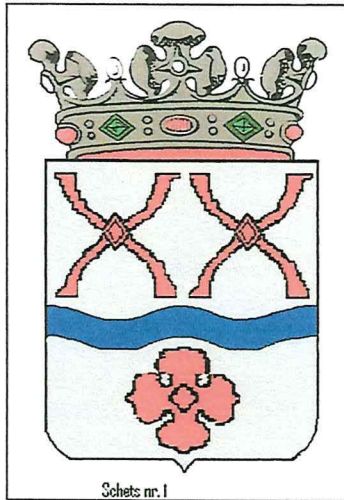
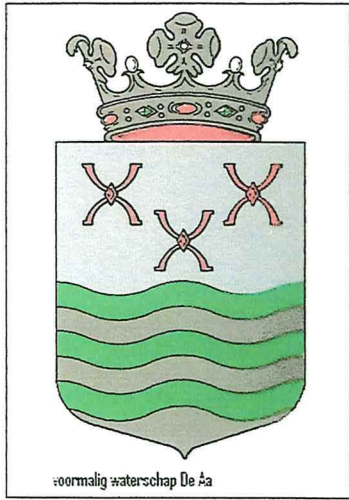
Geachte heer Baert,

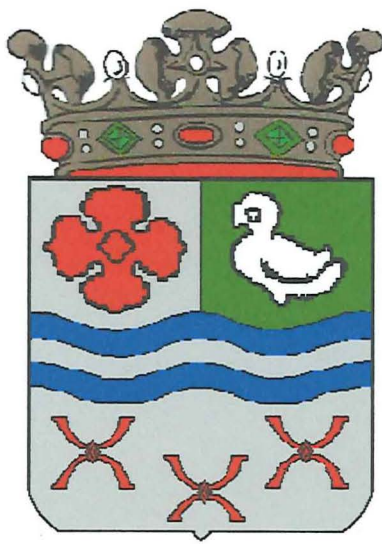
Hierbij de summiere en voorlopige toelichting op de bijgaande schetsen van een mogelijk wapen voor uw waterschap.

Persoonlijk geef ik aan nr. 6A de voorkeur. Aan uw dagelijks bestuur de keuze.

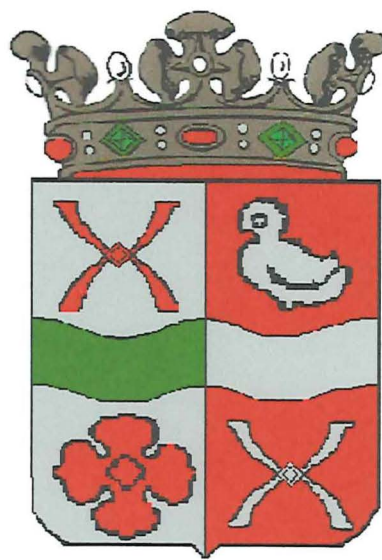
Met vriendelijke groeten,

Willem van Ham.

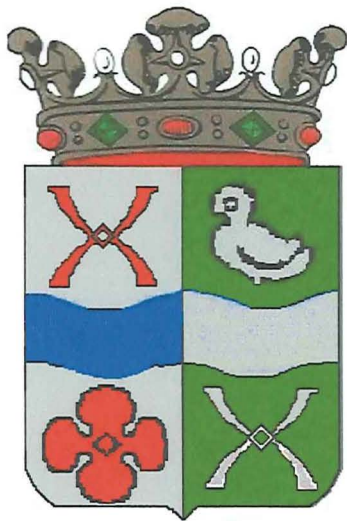

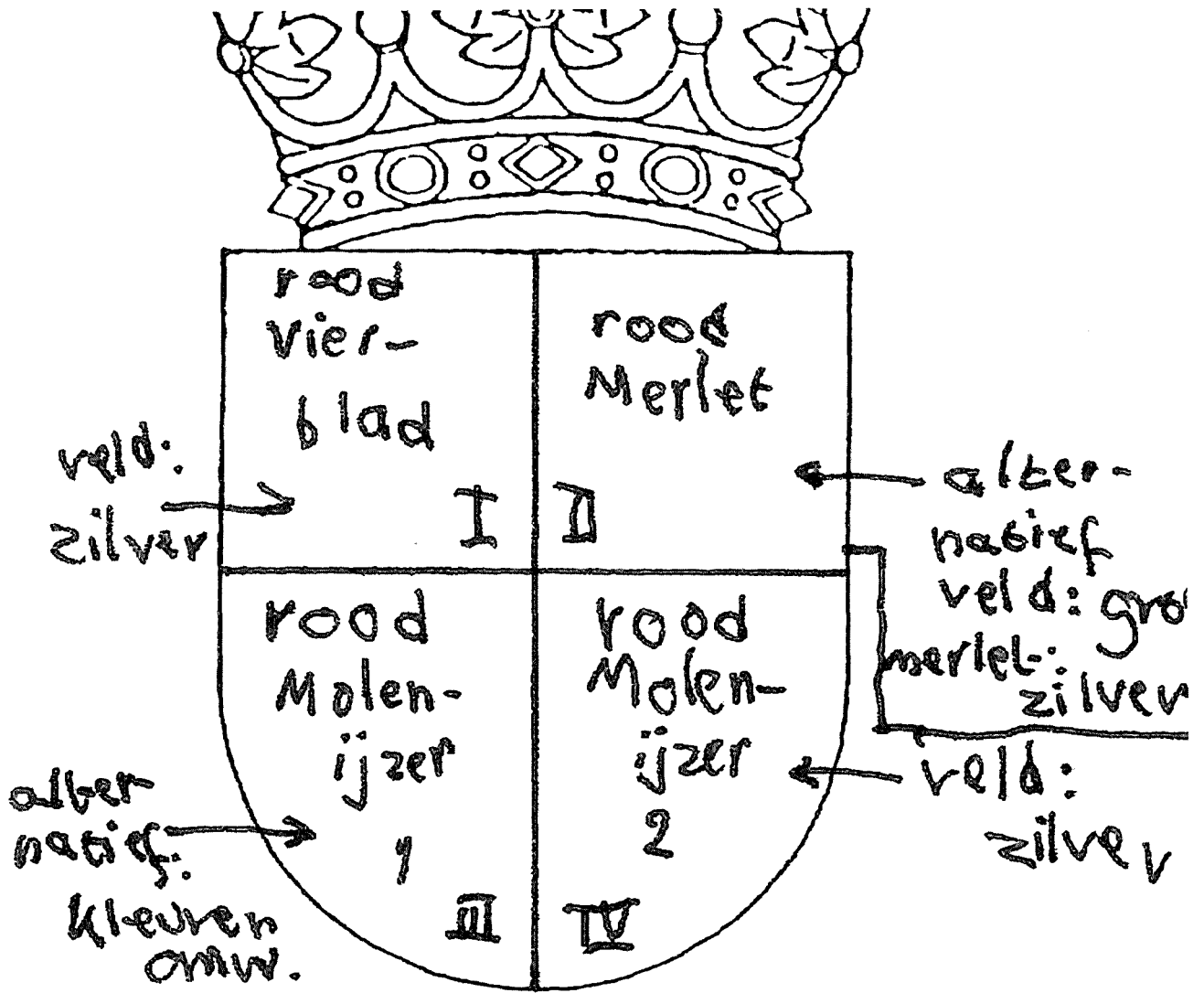
SCHETS A

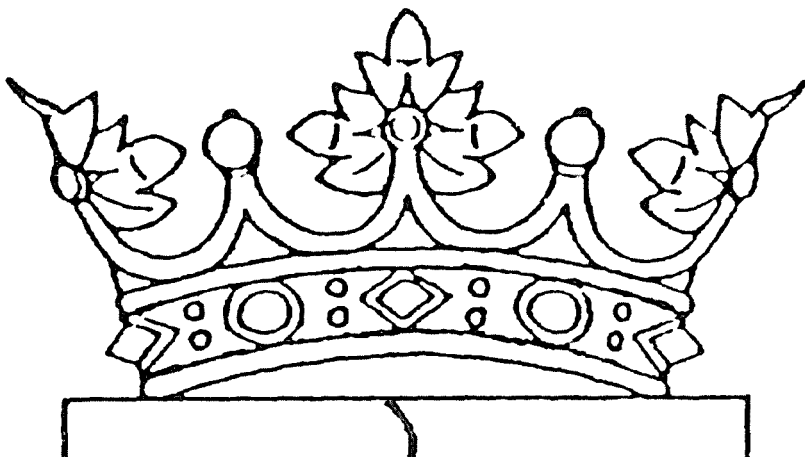
SCHETS B

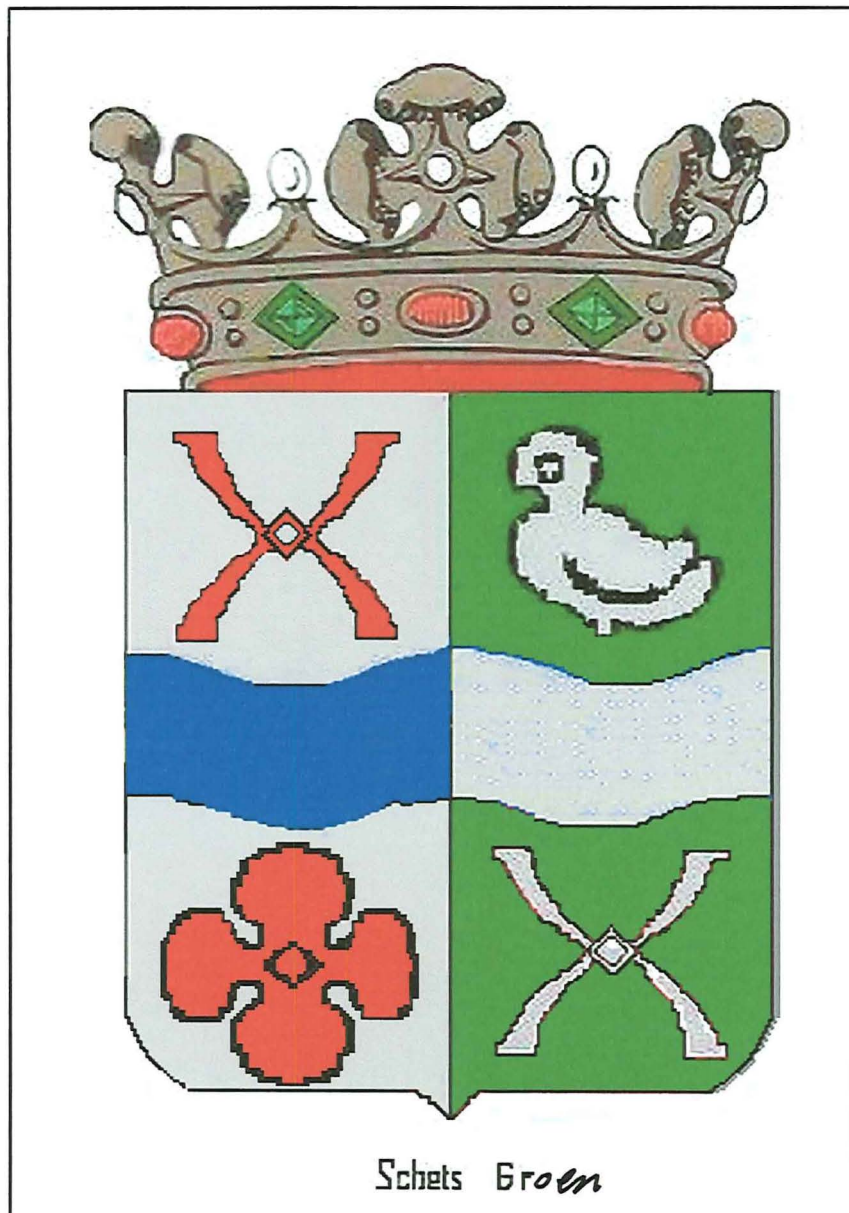

SCHETS C

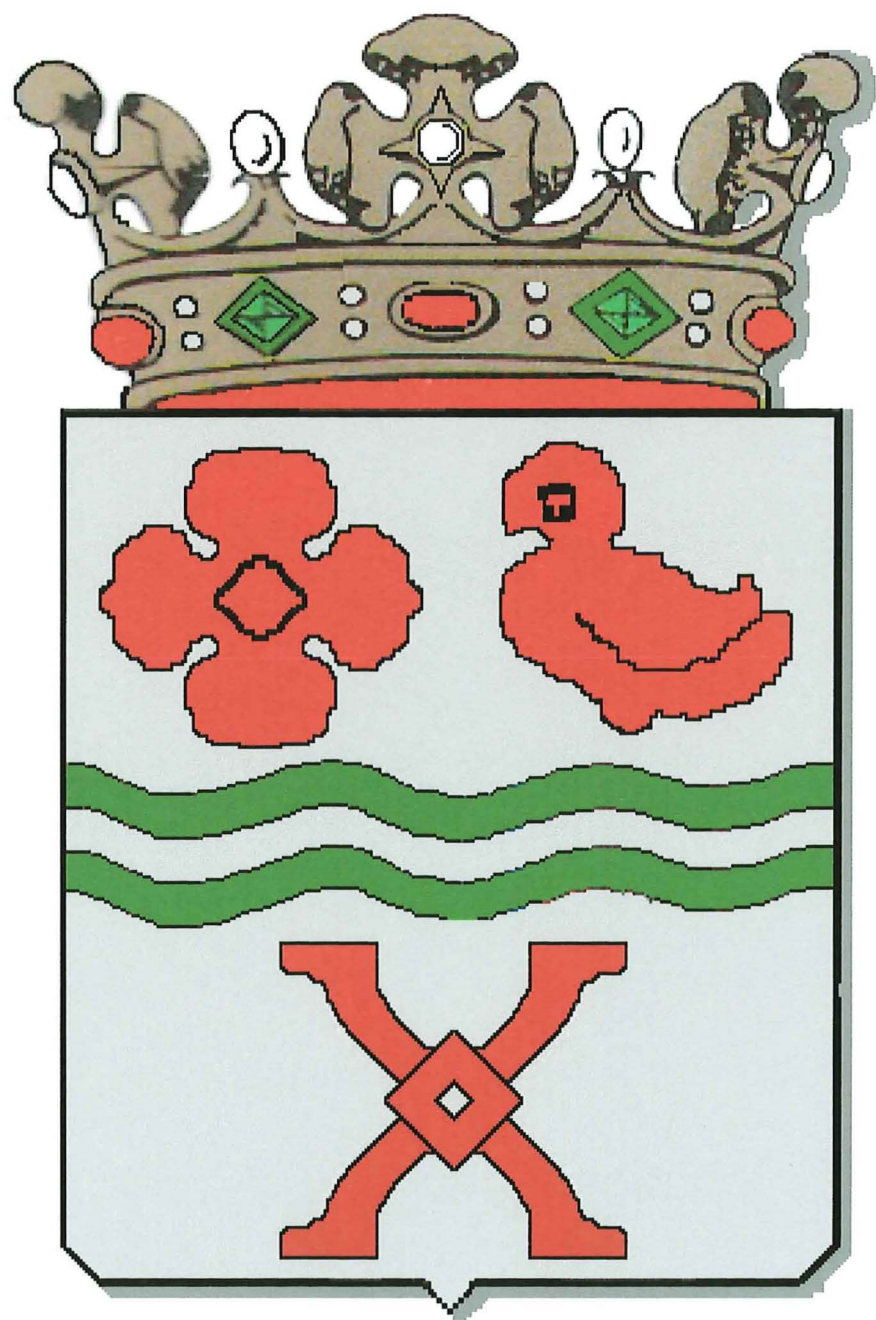

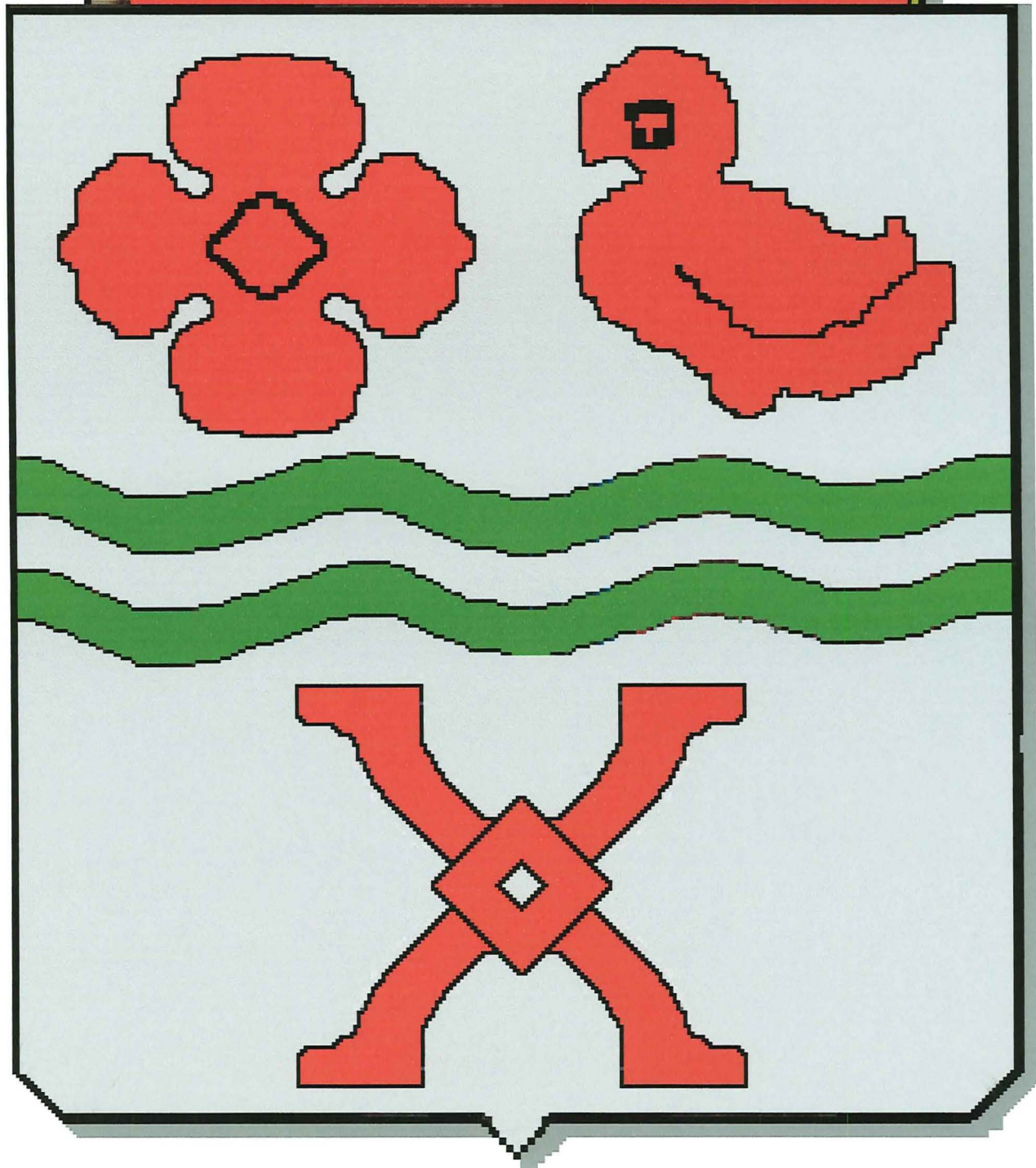
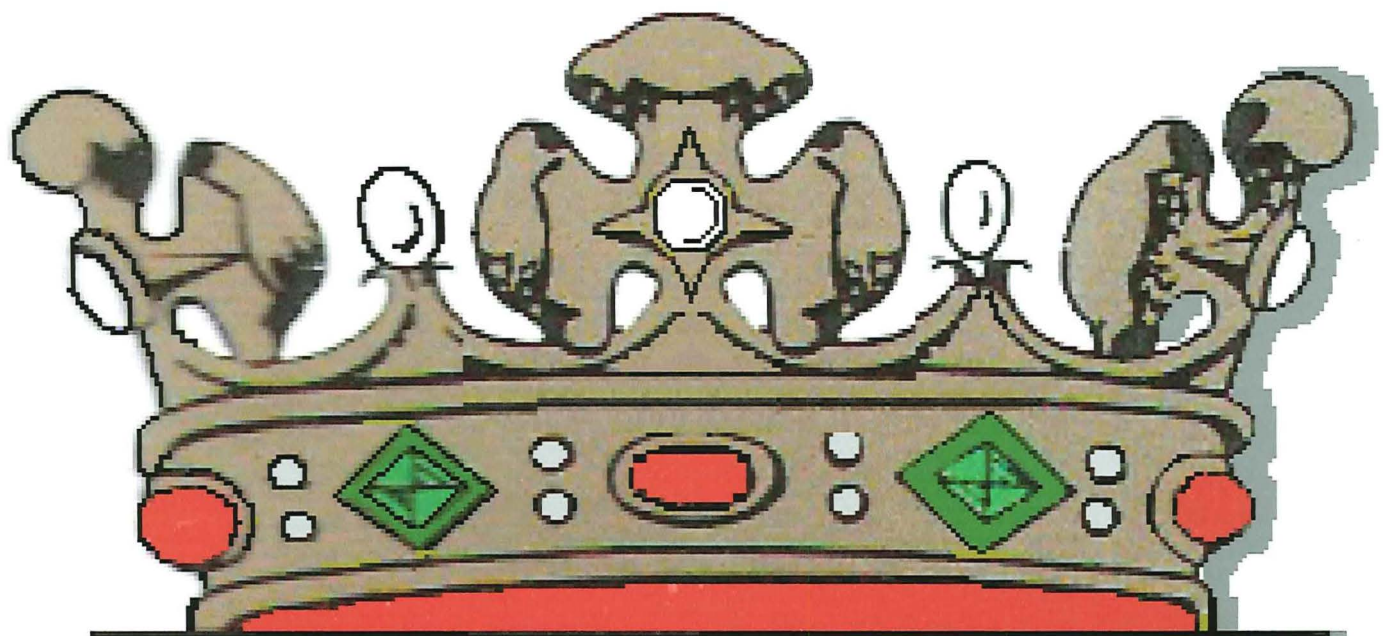
Basis idee (niet uitwerken)

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

Secretariaat: Noordsingel 140
4611 SJ Bergen op Zoom
tel. 0164 243265
E-post willemvanham@hetnet.nl

Aan de Hoge Raad van Adel
Postbus 30436
2500 GK 's-Gravenhage

Onderwerp: wapen waterschap Aa en Maas
Uw nr/: 06/31-4

Bijl. 1

Bergen op Zoom, 16 april 2006

Hooggeacht college,

De dijkgraaf van het waterschap Aa en Maas heeft mij opgedragen om namens het bestuur te reageren op de opmerkingen in uw brief van 9 maart 2006, naar aanleiding van de ontwerpen voor een wapen van dat waterschap. Deze zijn u in opdracht van dat bestuur toegezonden bij mijn conceptrapport dienaangaande.

Het bestuur is van mening dat een ontwerp voor het onderhavige wapen zo dicht mogelijk dient te blijven bij ontwerp A, zoals dat bij genoemd rapport is ingediend. Dit ontwerp is immers na langdurige debatten binnen het bestuur ontstaan en heeft het karakter van een met moeite bereikt compromis. Van de bezwaren van uw college heeft het bestuur echter goede nota genomen en het is bereid daaraan zoveel mogelijk tegemoet te komen.

Het eerste bezwaar betreft het middelste zilveren deel van de driedelige dwarsbalk. Deze heeft in het ontwerp dezelfde kleur als het veld. Verwijdert met dit deel dan ontstaat in de visie van uw Raad een 'tweelingbalk' die geheel blauw is, wat niet de bedoeling kan zijn. Bovendien gaat de balk over het groene tweede 'kwartier' en zodoende raakt hier –in strijd met een heraldische grondregel- kleur aan kleur.

Het tweede bezwaar wordt gevormd door de omstandigheid dat het eerste "kwartier" van hetzelfde metaal is als de onderste helft van het schild. In de visie van uw Raad is hier in feite en ook visueel sprake van een schild met een (geheel) zilveren veld, waarop een groen linker vrijkwartier is geplaatst. Dit zou per definitie over de hierboven genoemde tweelingbalk heen moeten gaan; gezien de positionering van deze balk in het midden, over de bovenste blauwe balk heen. Als de driedelige dwarsbalk gehandhaafd zou blijven, zou het "vrijkwartier" tevens gaan over een gedeelte van het zilveren veld tussen de twee blauwe balken in.

Ontvangen: 6 december

Beste Willem,

Gelukkig ligt het allemaal iets minder ingewikkeld dan je blijkbaar dacht. T.t.v. de oprichting omvatte het werkgebied van Waterschap De Maaskant vrijwel hetzelfde territorium als op 31 dec.1994, toen daags daarna de fusie met de Maas- en Diezepolders een feit was. Alleen in het takenpakket is nogal wat veranderd. Tot 1974 heeft De Maaskant steeds het fenomeen 'inliggende waterschappen' gekend, wss met een beperkt takenpakket binnen hun eigen werkgebied(je). Sedert het gereedkomen van de Maaswerken was De Maaskant belast met beheer en onderhoud van de Maasdijken en van de voornaamste watergangen in het gebied zoals het riviertje De Raam (en zijstroompjes) in het Land van Cuijk en de Hertogswetering in het westelijke gebied, maar ook met de bemaling van het gebied (Grave en Gewande). De inliggende waterschappen beheerden de kaden, dijkjes en ondergeschikte watergangen en stuwtjes in hun gebied.

Jouw opsomming ziet er goed uit. In mijn boekje "675 jaar waterschappen in de Maaskant" uit 1984 (herdruk 1987) heb ik heel nauwkeurig dat proces beschreven. Daarbij zijn met name de jaartallen 1942, 1958 en 1974 belangrijk, omdat toen grootschaliger reorganisaties op waterschapsgebied plaatsvonden. Per 1-1-1974 waren alle inliggende wss verdwenen en kreeg De Maaskant tegelijkertijd de WVO-taak (zuivering). Mocht je nadere details nodig hebben, dan hoor ik dat wel.

m.vr.gr.,

Henk Buijks

4 dec. 05 verz.

Beste Henk, binnenkort zal Aa en Maas definitief beslissen of ze een wapen willen aannemen. Er is reeds een ontwerp dat bijna ieders instemming heeft. Is het zover dan zal ik een toelichting moeten schrijven. Hierin hoort een schets van de groei van niet alleen de taken maar ook van de uitbreidingen van het grondgebied. Ik sprokkelde links en rechts bijeen de volgende gegevens:

De Maaskant (80.000 ha) omvatte:

Sinds 1931 De Hertogswetering en De Peeldam

Sinds 1936 een deel van het wschp 's-Lands van Ravenstein

— Sinds 1937 het wschp. Mars en Wyth

— Sinds 1942 het wschp. De Binnenpolder van Geffen

Sinds 1948 het waterschap Noordoostelijk Noord-Brabant

Sinds 1952 de waterschappen De Buiten- of Maaspolder van Gassel, Beers en Escharen; Van Escharen en Gassel; De Groot Lindensche Sluis en De Polder van Linden

Sinds 1958 het wschp. 's-Lands van Megen en de rest van 's Lands van Ravenstein

Sinds 1974 (niet 1975!) de waterschappen De Polders Vliert en Ertveld, De Polder van den Eigen en Empel, De Koornwaard, Het Laag Hemaal, Het Hoog Hemaal (in 1942 uitgebreid met de waterschappen de Polder van Lith, Lithoyen, Teeffelen en Ooyen), en de Polders van Oss en Geffen.

Sinds 1994? het vroegere waterschap De Maas- en Diezepolders (opgericht 1963, dat 16 toenmalige waterschappen omvatte).

De oprichtingsdata van de geannexeerde waterschappen ontbreken voor het merendeel; ook weet ik niet zeker of de lijst volledig is. In jouw overigens voortreffelijke boekje "Van den Grave aff totter Diezen toe" kan ik deze gegevens niet vinden.

Ik denk dat jouw ruime ervaring op dit terrein zal het antwoord naar ik hoop niet te lang op zich laten wachten. Met dank bij voorbaat en vriendelijke groet, Willem van Ham.

1990 Maaspolder & Onbete
Vierdijk
en die v R+M

Willem van Ham

Van: "Kees Leijten" <leijtenhooijen@zonnet.nl>
Aan: "Willem van Ham" <W.van.Ham2@kpnplanet.nl>
Verzonden: zondag 15 oktober 2006 20:13
Onderwerp: Re: beschrijving Aa en Maas

Willem,

Een duidelijk verhaal.
Ik geen echte deskundige en toch begrijp ik alles.
Dus heb je een prima en duidelijk verhaal geschreven

De schoolmeester in mij heeft het verhaal kritisch doorgelezen.
Enkele kleine correcties en/of aanvullingen:

- 1 De tweede zin, het eerste woord (Aan) heeft een j teveel.
- 2 Onder Toelichting
in de tweede zin " ieder wapen is daarbij TOT één enz
- 3 pagina twee voorlaatste zin: "... aanzienlijke gebiedsuitbreiding KREEG. "

Nu de echte deskundigen nog.

Hoe zit het met de dorpswapens ?

groeten

Kees

----- Original Message -----

From: [Willem van Ham](#)
To: [joss hopstaken](#) ; [henk buijks](#) ; [cees leijten](#)
Sent: Sunday, October 15, 2006 12:54 PM
Subject: beschrijving Aa en Maas

Beste heren, in het ontwerp voor het boek over Wapens en vlaggen in Noord-Brabant komt wat het waterschap Aa en Maas een zeer voorlopige, niet erg volledige tekst voor. Bij de samenstelling van die tekst was het nog niet duidelijk hoe het uiteindelijke ontwerp eruit zo gaan zien. Het uiteindelijke ontwerp heeft u op de vergadering laatstleden kunnen bewonderen. Ik heb besloten de tekst meer definitief te maken. Het resultaat vindt u hierbij. Uw commentaar (vooral dat van Henk Buijks!) wacht ik met belangstelling af. Met vriendelijke groet, Willem van Ham.

Willem van Ham

Van: "Egbert Wolleswinkel" <wolleswinkel@hogeraadvanadel.nl>
Aan: "Willem van Ham" <W.van.Ham2@kpnplanet.nl>
CC: <paul.brood@nationaalarchief.nl>
Verzonden: maandag 13 november 2006 10:02
Onderwerp: RE: waterschap Aa en Maas

Beste Willem,

Dank voor je bericht met achtergrondinformatie. Altijd nuttig, ook voor hoofdredacteur Paul Brood, die ik een kopie stuur. Ik tot de volgende conclusies:

- jou komt nog een bewijsexemplaar toe van het nummer van de De Ned. Leeuw, waarin je het wapen Brabantse Delta besprak (te zenden aan: Dr. W.A. van Ham, Noordsingel 140, 4611 SJ Bergen op Zoom, tel. 0164-243265);
- een bespreking wapen Aa en Maas van jouw hand wordt zeer op prijs gesteld. Ik ben weer graag bereid er van tevoren even naar te kijken. Zoals je weet publiceren we in deze rubriek zoveel mogelijk chronologisch, dus moet eerst 2005 afgewerkt worden. Hollandse Delta (2004) door oud-dijkgraaf H.L. van Kampenhout heb ik trouwens ook nog niet gezien;
- voortaan zal bij alle afbeeldingen van wapens van de HRvA onder de foto worden vermeld: *collectie en foto Hoge Raad van Adel, 's-Gravenhage*. Deze herkomstinformatie is bij iedere afbeelding gewenst (ook voor nabestellingen) en extra verhelderend, wanneer de Raad niet in de bespreking wordt vermeld, zoals bij Brabantse Delta.

Met hartelijke groet,

Egbert Wolleswinkel

From: Willem van Ham [mailto:W.van.Ham2@kpnplanet.nl]
Sent: vrijdag 10 november 2006 14:00
To: Egbert Wolleswinkel
Subject: Re: waterschap Aa en Maas

Beste Egbert,

Hartelijk dank voor de ontvangen afbeeldingen. Ik schreef tevens een E-mail aan P. Bultsma, in de hoop dat het incident hiermee is afgesloten. Er is toch al heibel genoeg in het wapen- en vlaggenwereldje.

Een bewijsnummer van *De Nederlandsche Leeuw* zoals ik tot dusverre steeds mocht ontvangen als ik daaraan een bijdrage had geleverd, heeft mij deze keer niet bereikt. Ik wist niet eens, dat het artikel al verschenen was.

Mijn excuses voor het weglaten van een verwijzing bij de afbeelding van het desbetreffende wapen naar de Hoge Raad van Adel.

Er is echter wel een naar mijn mening geldig verontschuldiging voor. In de loop der jaren was ik bij de voorbereiding van meerdere wapenverleningen betrokken, vooral bij het totstandkomen van wapens aan vele nieuwe gemeenten in Noord-Brabant. Dat geldt tevens voor een aantal waterschappen. Op uitdrukkelijk verzoek van jouw voorganger Mr. Otto Schutte, die indertijd de rubriek 'Overheids heraldiek' in de *Nederlandsche Leeuw* verzorgde, schreef ik na de wapenverlening (met veel genoeg) artikeltjes over het nieuwe wapen in dat tijdschrift. Daarin heb ik nooit gerept van het aandeel van de Hoge Raad in de wapenverlening (die is toch vanzelfsprekend) tenzij daarbij in ontwerpen ingrijpende veranderingen waren aangebracht. Bescheidenheid dicteerde vanzelf dat ik niet inging op mijn eigen rol. Voor wat het merendeel van de wapens betreft, vervulde ik die immers als lid/secretaris van de Noordbrabantse Commissie. Uiteraard wordt bij artikelen in andere periodieken steeds melding gemaakt van de herkomst van afbeeldingen, zie bijvoorbeeld in het jaarboek *De Ghulden Roos* van vorig jaar. *De Nederlandsche Leeuw* zie ik -wellicht ten onrechte- als het 'huisorgaan' van de Raad. In de desbetreffende rubriek heb ik bij de artikelen nooit een vermelding van de herkomst van de wapenafbeeldingen aangetroffen. De illustratie werd steeds door de redactie (in casu dhr. Schutte) toegevoegd en als die er behoefte aan een dergelijke verwijzing had gehad zou hij ze zeker erbij geplaatst hebben. Maar goed, in het vervolg zal ik er rekening mee houden. Dat brengt mij tevens op de vraag, of het gewenst is dat ik een dergelijk artikel over het wapen van Aa en Maas zal schrijven. Dan kan ik me er meteen op oefenen! Met vriendelijke groeten, Willem van Ham.

----- Original Message -----
From: Egbert Wolleswinkel
To: Willem van Ham

13-11-2006

Sent: Friday, November 10, 2006 11:02 AM
Subject: RE: waterschap Aa en Maas

Beste Willem,

Blij te horen dat het diploma bij het waterschap zo'n gunstig onthaal heeft gekregen.

Bijgaand zend ik je de gevraagde scans. Je denkt bij je publicatie hopelijk wel aan de bronvermelding? In je bespreking van Brabantse Delta, dit jaar in De Ned. Leeuw, kwam de Raad helemaal niet voor, terwijl we er toch zoveel aandacht en tijd aan besteden... Dank voor je aandacht in dezen.

Met vriendelijke groet,

Egbert Wolleswinkel,
secretaris HRvA

From: Willem van Ham [mailto:W.van.Ham2@kpnplanet.nl]
Sent: donderdag 9 november 2006 11:16
To: Wolleswinkel
Subject: waterschap Aa en Maas

Beste Egbert,

Van het waterschap Aa en Maas vernam ik dat het wapen is verleend en dat het wapendiploma is toegezonden. Zij blijken (nog) niet in staat om de NBr Cie een goede kleurenreproductie te verstrekken. Daarom zou ik graag een kleurenafdruk of scan ontvangen van de desbetreffende bladzijde uit het register. Wel heeft de betrokken ambtenaar mede op mijn aandringen de diploma's van de opgeheven waterschappen De Aa, de Maaskant en de Maas- en Diezepolders verzameld. Ik heb hem aangeraden deze uit de lijsten te nemen en ze in het archief op te bergen. Ook hiervoor geldt dat men geen scans of foto's hiervan kan leveren zodat ik in verband met toekomstige publicatie(s) graag scans uit de registers zou ontvangen van de drie genoemde wapens, verleend in respectievelijk 21 sept. 1955 (aan de rechtsvoorganger het Stroomgebied van de Aa), 12 nov. 1962 en 6 nov. 1964.

Het waterschap zou het best kleurenfoto's 1:1 van de diploma's (kunnen) laten maken en met deze de wand (en) in de bestuurskamer(s) kunnen opvrolijken. Maar voorlopig schijnt men daar niet veel zin in te hebben. Mijn pleidooi was ingegeven door de slechte toestand waarin wapendiploma's na verloop van jaren gaan verkeren: er verschijnen watervlekken in het papier, of vlekken van zuren uit de inlijsting (kartonnen of houten dragers). Dit is het geval bij het scannen van de wapendiploma's van de rechtsoptvolgers van het waterschap Brabantse Delta die onlangs voor een publicatie van mij zijn gemaakt.

Ook moet iedereen er van doordrongen zijn dat vooral de tekeningen op de wapendiploma's er qua details anders uit kunnen zien dan in de registers van de Hoge Raad van Adel. Soms zijn deze verschillen boeiend en onthullend, daar niet van. Volgens jouw voorganger mr. Otto zou de tekening in de registers maatgevend voor het uiterlijk van de wapens zijn. Bij sommige tekeningen zou je kunnen zeggen: nou, liever niet. Deze opmerking betreft niet het werk van de tekenaars die na 1945 de diploma's en de registers hebben verzorgd. Dat was en is nog steeds vakwerk.

Overigens blijkt uit de onlangs van u ontvangen scans dat het papier van de oude registers vlekken gaat vertonen, waarschijnlijk het gevolg van verzuring. Ook kunnen milieufactoren aan de degeneratie van papieren informatiedragers bijdragen. Als oud-archivaris zou ik adviseren: laat er eens een deskundige naar kijken voor het te laat is!

Tussen twee haakjes: het waterschap Aa en Maas is nu zeer tevreden over de tekening op het diploma, hoewel er niet zo erg veel veranderd is t.o.v. de ontwerptekening van Piet Bultsma!

Tot zover deze keer, met vriendelijke groeten, Willem van Ham.

WIJ **B**EATRIX, BIJ DE GRATIE GODS,
KONINGIN DER NEDERLANDEN,
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van 12 oktober 2006,
no: 06.003381
houdende verlening wapen
waterschap Aa en Maas

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties van 9 oktober 2006, no:
BK06/56897, Directoraat-generaal Koninkrijksrelaties en
Bestuur, afdeling Kabinetszaken.

Gelezen het verzoek van het dagelijks bestuur van Aa en
Maas van 14 september 2006, kenmerk 2006/13328, tot
verlening van een wapen aan dit waterschap;

G e l e t o p het besluit van de Soevereine Vorst van
24 december 1814, nr. 32, en het Koninklijk besluit van
23 april 1919, Stb. 191;

Gezien het advies van de Hoge Raad van Adel;

HEBBEN GOEDGEVONDEN EN VERSTAAN:

Aan het waterschap Aa en Maas een wapen te verlenen,
waarvan de beschrijving luidt als volgt:
"In zilver een golvende tweelingbalk van sinopel,
vergezeld boven van een vierblad en een merlet, en
beneden van een molenijzer, alles van keel. Het schild
gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee
parels".

Onze Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties is belast met de uitvoering van dit
besluit.

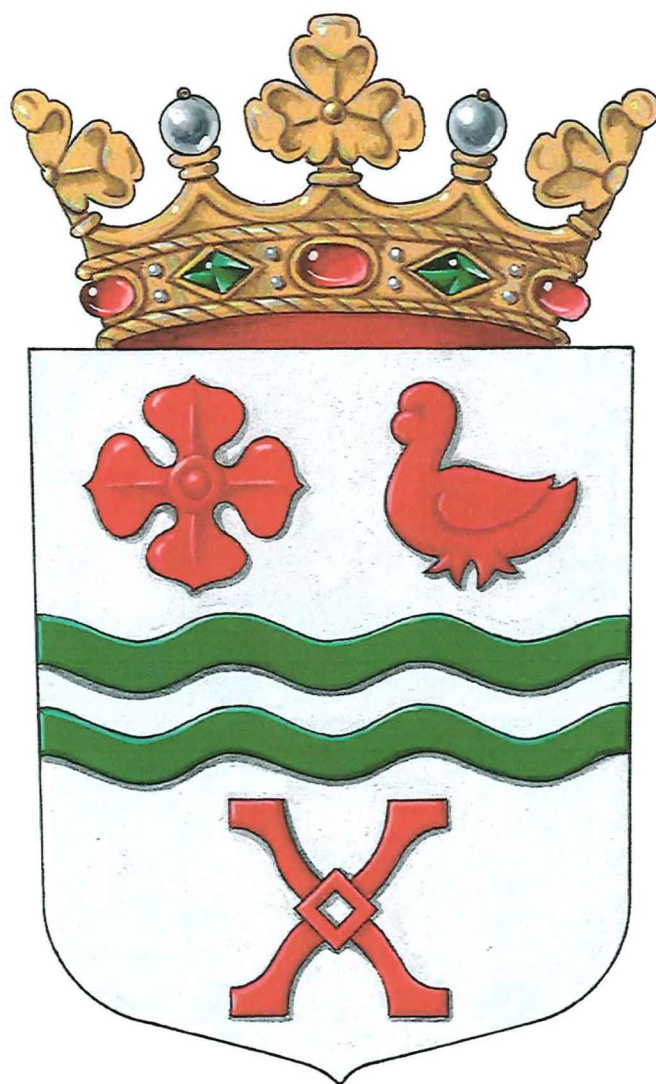
15. Gravenhage, 12 oktober 2006

[Handwritten signature]

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES,

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES
[Stamp and signature area]

HOGERAAD VAN ADEL

Waterschap

AA EN MAAS

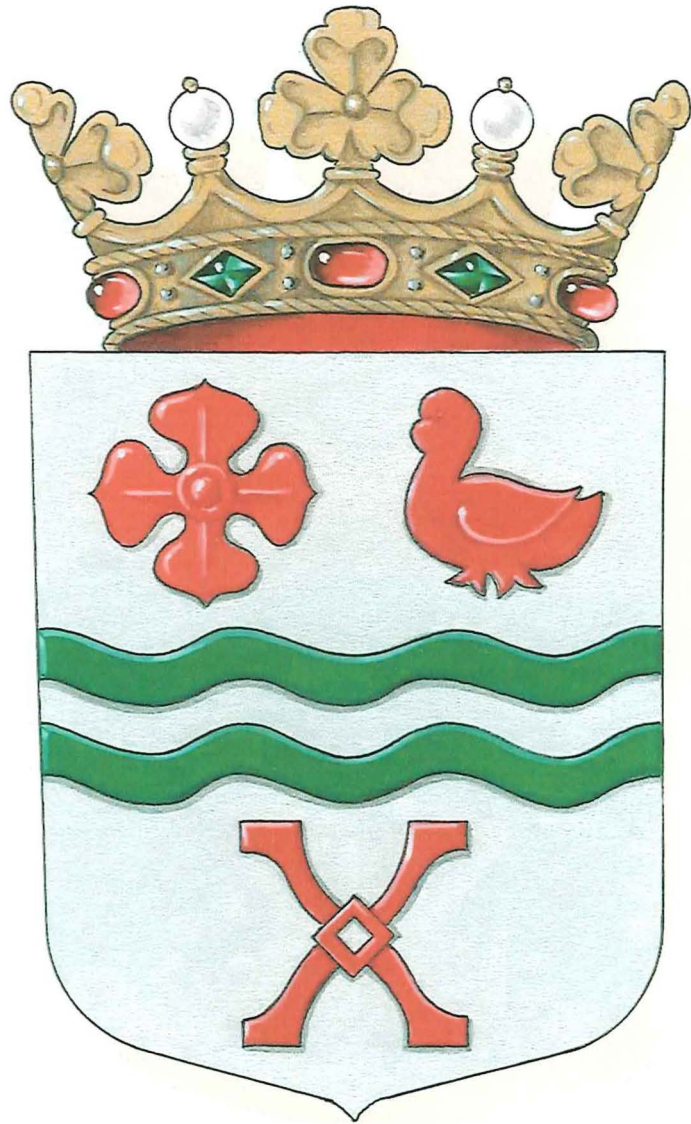
NB.

K. B. 12 oktober 2006
no: 06.003381

In zilver een golvende tweelingbalk van sinopel, vergezeld boven van een vierblad en een merlet, en beneden van een molenijzer, alles van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Diploma:
25 oktober 2006

€ 750,-

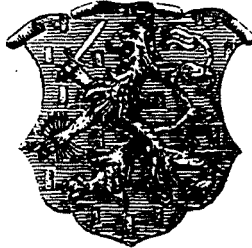

MAANDBLAD

VAN HET

Genealogisch-heraldiek Genootschap „De Nederlandsche Leeuw.”

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt alleen aan de leden van het Genootschap gezonden. Bijdragen en correspondentie betreffende de redactie van het Maandblad en opgaven van adresverandering zijn te zenden aan den redacteur Mr. H. W. VAN SANDICE, 101 Jan van Nassaustraat, te 's Gravenhage. Opmerkingen omtrent de verzending en aanvragen om exemplaren van vroeger verschenen Maandbladen zijn te richten aan den bibliothecaris, W. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, 96 Jan van Nassaustraat, te 's Gravenhage.

Brieven, aanvragen, enz., betreffende het Genootschap te richten aan den secretaris, Jhr. Mr. E. B. F. F. WITTEB VAN HOOGLAND, 190 Biouwstraat, die betreffende de bibliotheek aan den bibliothecaris W. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, 96 Jan van Nassaustraat, beiden te 's Gravenhage. — Contributiën enz. aan den penningmeester, Mr. P. C. BLOYS VAN TRESLONG PRINS, 3 Smeelinkplein, te 's Gravenhage. — Leden te 's Gravenhage betalen per jaar f 10 contributie, zij die buiten 's Gravenhage wonen f 6.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op, dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of den inhoud der onderteekende stukken.

No. 6.

XXVI e Jaargang.

1908.

BERICHT.

De Bibliotheek is gevestigd *Adelheidstraat 188* en geopend iederen Maandag van 2-4 uren.

De Bibliothecaris,
W. SNOUCKAERT.

Adresverandering:

H. OORTMAN GERLINGS, Willem Barentzstraat 57, Utrecht.

Boekwerken enz. ontvangen voor de Bibliotheek en het Archief.

Vervolg van Maandblad XXV, kolom 200.

257. Mr ROMYN DE HOOHD. Spiegel van Staat, vervattende de macht der Generaliteit en daarin de Edele Mogende Collegien, Hooge rechtbanken, Steden, Schansen en onderhoorigheden, welke van haar Hoog mogende afhangen. Amsterdam 1707. 8°. (Tweede deel met figuren).

Van Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

258. L. VIVIEN. Les Familles du refuge en Pays Neuchatois. Neuchatel 1900. 8°.

Van Luit. G. GYSBERTI HODENPTL.

259. Jhr Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT. Beschrijving van de Heerlijkheid Aerdt. 's Hertogenbosch 1897. 8°.

Van den heer D. G. VAN EPEN.

260. Vicomte Oscar de Poli. Les défenseurs du Saint Michel. 1417—1450. Paris 1895. 8°.

261. Vicomte A. de Royer. Y-a-t-il une noblesse française? Paris 1899. 8°.

262. W. P. J. OVERMEER. De geschiedenis van het garnizoen te Haarlem sedert 1813. Haarlem 1906. 8°.

263. M. G. WILDEMAN. Het gemeenelandshuis van het Hoogheemraadschap van Delfland te Delft (Overdruk uit het Huis Oud en Nieuw afl. 10. 1907). 4°.

De nummers 260—263 van den heer M. G. WILDEMAN.

264. (Catalogue). Exposition de la Toison d'or à Bruges, Juin-Octobre 1907. Bruxelles 1907. 8°.

265. Comte P. A. du Chastel de la Howarderie-Neuveuil. Qénéalogie de la famille Horngacher de Chateau-Vieux te Dardagny. Tournay 1907. 8°.

De nummers 264 en 265 van Jhr. Mr. E. B. F. F. WITTEB VAN HOOGLAND.

Meyerijsche heraldiek

door Jhr. Mr. F. BEELAERTS VAN BLOKLAND.

(*Vervolg van XXVI, kolom 116*).

Het vierblad.

De onder den naam van vierblad in de heraldiek bekende bloem — bestaande uit een knop of hart waaromheen zich, als de armen van een kruis, vier zich aanvankelijk verbreedende, maar vervolgens in een punt uitlopende bloemblaadjes bevinden — zou volgens DE RAADT, evenals hst vijfblad, niets andere zijn dan een in stijl gebrachte roos.

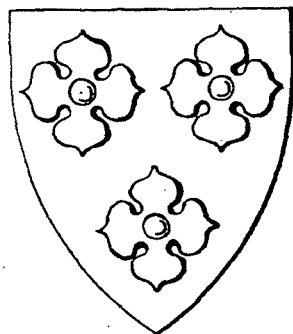
Voor zooveel het vijfblad betreft, zijn door den geleerden schrijver voorbeelden bijgebracht, welke zijne stelling alleszins aannemelijk maken (1). Dat voor het vierblad hetzelfde zou gelden, schijnt evenwel niet boven twijfel verheven.

Reeds aanstonds valt het op, dat de afbeelding, welke op blz. 13 I van het eerste deel der „Sceaux Armoriés” wordt gegeven, in tegenstelling met de andere wapenafbeeldingen in dit standaardwerk, het vierblad in plaats van in de oorspronkelijke gedaante weergeeft in een vorm, waarin men

(1) Vgl. „Mélanges héraldiques” (Bruxelles 1892) en de Introduction van „Sceaux Armoriés des Pays-Bas” (Bruxelles 1897).

het vóór de zeventiende eeuw niet dan bij **hooge** uitzondering zal aantreffen, te weten met ronde blaadjes. Waar het hier om den aard van de bloem te doen is, zou het toch juist voor de hand gelegen hebben den oudsten vorm op te sporen. Te meer bevreemding moet dit wekken, omdat onder no. 123 van de „*Armoiries d'après les sceaux*”, aan het slot van het werk, het wapen van Dirk Floers van Dinter, die zegelde in 1339, den juiststen, ouden vorm van het vierblad te aanschouwen geeft.

Het aantal wapens, waarin het vierblad voorkomt, is betrekkelijk gering. In de Meyerij'sche heraldiek kwam deze bloem echter vrij veelvuldig voor en tot ia het laatst der zestiende eeuw bleef de oorspronkelijke vorm, waarvan de blaadjes volkomen overeenkomen met die van het vijfblad, vrijwel **algemeen** gehandhaafd. De **eenige** afwijking van dien oorspronkelijken vorm, welke juist in de zestiende eeuw valt op te merke, bestaat hierin, dat de openingen **tusschen** de bloemblaadjes dan veelal worden gevuld door kleine puntige uitspruitsels, meestal van groen, althans van andere kleur dan de bloemen; het vierblad heet alsdan gepunt.

Dit verschil, dat ook bij de roos en bij het vijfblad omstreeks dezen tijd de aandacht trekt, is niets anders dan een uitvloeisel van de ontwikkeling der wapenkunst. Onder den invloed der Renaissance moesten de strenge oude vormen, welke alleen datgene gaven wat volstrekt noodig was om het karakter en het wezen van de wapenfiguur op een afstand te doen kermen, langzamerhand plaats maken voor meer uitvoerige, kunstig **bijgewerkte** afbeeldingen.

Voor de meening, dat het vierblad en de roos oorspronkelijk dezelfde bloem zouden zijn geweest, zouden verschillende argumenten kunnen worden aangevoerd. Het geslacht *van Dinter* voerde van ouds in rood drie zilveren vierbladen. Ditzelfde wapen werd gevoerd door de uit dit geslacht gesproten familie *Bloeymans*; maar het zegel van Henrick Bloeymans, schepen van 's Hertogenbosch in 1546 en volgende jaren, vertoont duidelijk drie vijfbladerige rozen. Het wapen van de tot den tegenwoordigen Nederlandschen adel behorende familie *Hesselt van Dinter*, welke zich op afstamming -- langs vrouwelijke lijn -- van de **oude** van Dinters beroemt, bestaat eveneens uit drie vijfbladerige zilveren rozen in een rood veld, omgeven door een blokzoom van zilver en rood. Een ander voorbeeld levert de familie *van den Broeck*. De Bossche schepen *Gijsbert* van den Broeck zegelde ia 1456 met drie palen en een schildhoofd, beladen met een bij (?) tusschen twee vierbladen. Latere van den *Broeck's* voerden in zilver drie roode palen en een blauw schildhoofd, beladen met twee vijfbladerige zilveren rozen. Zoo voert ook de tegenwoordige familie *van Vladeracken*, door bastaardij uit het oude Meyerij'sche geslacht van dien naam gesproten, blijkens zegelafdrukken vijf bladerige rozen, waar de oude Vladerackens vierbladen voerden.

Veel waarde schijnt evenwel aan deze voorbeelden, ook al kunnen zij met andere gelijksoortige worden vermeerderd, niet te mogen worden gehecht. De rozen van *Hesselt van Dinter* en de tegenwoordige *Vladerackens*

bewijzen niets, daar zij ontloken in een tijd, toen de heraldiek in verval was en het juiste begrip omtrent het wezen der af te beelden figuren was verloren gegaan. Het zegel van *Henrick Bloeymans* kan evenmin de identiteit van **roos** en **vierblad** bewijzen. Hier hebben wij blijkbaar met een fout van den graveur te doen, want zoowel de grafzerk van dezen Boeschens magistraat als het zegel van diens zoon, Jan Bloeymans, geven weder onmiskenbaar de Dintersche **vierbladen** te aanschouwen. Ook bij *van den Broeck* mag aan een fout van den **zegelsnijder** worden gedacht. **Hier** werden echter vermoedelijk vierbladen in plaats van rozen afgebeeld, want tegenover één enkel zegel met vierbladen staan verscheidene zegels en afbeeldingen, uit slechts weinigen lateren tijd, welke ons rozen te zien geven.

Nemen wij nochtans voor een oogenblik aan, dat metterdaad bij het geslacht *van den Broeck* het puntige vierblad en de ronde vijfbladerige roos bestemd waren een en dezelfde bloem voor te stellen, dan zou dit ééne zegel van 1456 volstrekt het eenige voorbeeld daarvan zijn, dat ons uit den goeden tijd der heraldiek onder de **oogen** kwam. In alle andere gevallen -- en er zijn er vele -- worden in de **Meyerij'sche** wapens vóór 1500 het vierblad en de roos steeds zorgvuldig onderscheiden. De roos komt in de **Meyerij'sche** heraldiek slechts weinig voor, maar toch zijn er b. v. van het geslacht *van Uden*, dat in een vrijkwartier van zijn wapenschild drie rozen voerde, verscheidene zegels uit den besten tijd bewaard gebleven, en op geen dier zegels vindt men ooit de rozen door vierbladen weergegeven.

Het zou toch wel zonderling zijn, dat alle **Meyerij'sche** kunstenaars gedurende verscheidene eeuwen in een groot aantal wapens de roos, die immers in haar eenvoudigste vorm niet vier maar vijf bladeren heeft, **zonder uitzondering** als een vierbladerige bloem zouden hebben afgebeeld, terwijl zij terzelfdertijd aan de roos in het wapen van sommige andere geslachten, eveneens zonder uitzondering, den vorm gaven waaronder deze bloem ook overal elders wordt voorgesteld. Eene **zoo** consequente inconsequentie mogen wij zonder overtuigend bewijs niet aannemen, en naar zoodanig **bewijs** was ons zoeken te vergeefs.

Welke bloem wij dan wel in het vierblad te zien hebben? Het antwoord hierop moeten wij schuldig blijven. Zijn ons al uit den bloeitijd der heraldiek een groot aantal wapenafbeeldingen uit de **Meyerij** bewaard gebleven, beschrijvingen van die wapens kwamen ons uit dien tijd niet onder de **oogen**. En juist de beschrijvingen zouden hier licht kunnen **verschaffen**.

Wij kunnen alleen mededeelen, dat in een brief van 1632 de Bossche genealoog van Relst de vierbladen in het wapen van *Beelaerts* „mispelblommen oft wel roylblomkeas” noemde. Dit stuk is echter niet oud genoeg en niet van genoegzame beteekenis om alleen op grond daarvan te mogen aannemen, dat in de vierbladen in de Meyerij'sche *wapens* de afbeelding van de mispelbloem moet worden gezien. Reeds aanstonds dient te worden opgemerkt, dat ook de mispelbloem in de natuur niet vier maar vijf bladeren heeft. Het door **de Raadt** genoemde bezwaar, dat de mispelboom een weinig voorkomende en weinig bekende boom is, die in het symbolisme van de middeleeuwen volstrekt geen rol heeft gespeeld, schijnt ons op zich zelf niet van overwegend belang. De geleerde schrijver noemt zelf het voorbeeld van *Reinier Mispelken*, schepen van *St Truyeu* in 1261, die als sprekend wapen

een **vijfblad** of mispelbloem voerde. Het weinig voorkomen van den mispelboom moge pleiten tegen de **onderstelling**, dat eene in verscheidene wapens voorkomende heraldieke bloem reeds door oude wapenkundigen als mispelbloem aangeduid, werkelijk de mispelbloem zou voorstellen, het moet in elk geval doen verwerpen de stelling, dat deze bloem niets anders zou zijn dan de welbekende roos; hoe toch zou men er ooit toe zijn gekomen bij de afbeelding **eener** roos te denken aan een bloem, welke men te nauwnood kende?

In de onzekerheid, welke bloem door het **vierblad** in de Meyerij'sche wapens wordt voorgesteld, doen wij zeker het best aan deze figuur voorshands den algemeenen naam van **vierblad** te blijven geven.

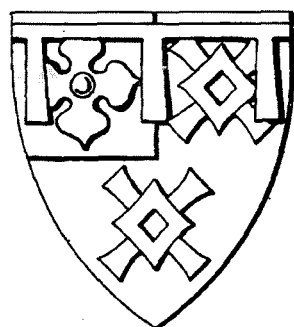
Eene opgave van een aantal oude Meyerij'sche geslachten, die **een** of meer vierbladen in hun schild voerden, kan wellicht tot een nader onderzoek naar den oorsprong van deze eigenaardige **wapenfiguur** aanleiding geven. (1)

van Lerle. Drie molenijzers; in een vrijkwartier een vierblad.

Beelaerts. In zilver drie roode vierbladen, geknopt van goud, en — later — gepunt van groen Gekroonde helm; helmteeken een rood-gekamde en gebaarde zilveren hane-kop en hals.

Blouymans. In rood drie zilveren vierbladen, geknopt van goud.

de Borchgrave. Ricout de **Borchgrave** brak in 1443 zijn geslachtswapen — in zilver twee afgewende staande zwarte zalmen — met een **vierblad** in het hoofd. Jan de Borchgrave (1581) vierendeelde zijn wapen met dat van Nulant (zie hier onder).

Coptiten. Jan Coptiten, **gesproten** uit het geslacht van Qladeracken, zegelde in 1394 met drie molenijzers en een vrijkwartier beladen met een vierblad; over allen heen een barensteel.

Cruyplant. Hoewel dit geslacht, al had het Meyerij'sche relaties en bezittingen, niet in de Meyerij thuis behoorde, zij hier als merkwaardigheid vermeld? dat het in zilver drie

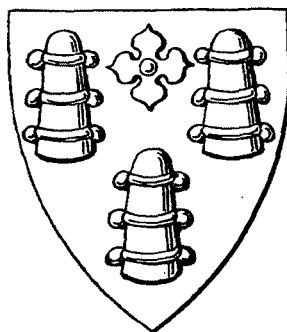
roode goud-geknopte vierbladen voerde, waarvan de bladeren in plaats van kruisgewijze, op de **wijze** van een St. Andrieskruis zijn geplaatst. Gekroonde helm; **helmteeken** een rood-gekamde en gebaarde zilveren hane-kop en hals.

Dicbier Roelof Dicbier voerde in 1475 bij de drie heiblokken, door zijn geslacht gevoerd, in het hoofd van het **schild** een rood vierblad.

van Dinter. In rood drie zilveren vierbladen, geknopt van goud. Diederick Floers van Dinter's zegel van 1339 veroot de vierbladen en daaroverheen een schuinbalk, beladen met vijf omgekeerde kepers. Roelof van **Dinter** brak in 1374 zijn wapen door een ster in het hart; Jan van **Dinter**, in 1382, voerde in plaats van de ster een **meerl** als onderscheidingssteeken. Bruysten van Diuter zegelde

in 1437 met drie vierbladen en, in een vrijkwartier, twee dwarsbalken waarboven twee meerlen.

van Geffen. Drie vierbladen, in het bart van het schild een ruit.

Ludinc Willem Ludinc zegelde in 1477 met drie heiblokken, en in het hoofd van het schild een vierblad.

van Nulant. In goud drie roode vierbladen, geknopt van goud en — later — gepunt van groen. Het wapen komt op verschillende wijzen **gebroken** voor. Roelof (1357) brak in het hart met een ster, Jan (1374) met een St. Andrieskruisje Willem (1401) brak met een barensteel. Jan Pape

Janszoen van Nouwelant voerde in 1374 de drie vierbladen en een uitgeschulpte schildboord; in een hartschild twee dwarsbalken, vergezeld van acht zoomsgewijze geplaatste **meerlen**.

van Overmeer. Een getraliede dwarsbalk; in een linkervrijkwartier drie vierbladen.

Pels. Gedeeld: a, in zwart een van zilver en rood geblokt St. Andrieskruis, in het hoofd veelal vergezeld van een gouden **meerl**; b, in blauw een gouden vierblad. Helmteeken een blauwbekleede Januskop en hals

Roempot. Drie vierbladen.

Schellens. Drie vierbladen naast elkaar; in het hoofd een schel, in den voet een ster.

Steenwech. Enkele leden van dit geslacht braken in de 14de eeuw hun wapen (in zilver een blauwe leeuw en een uitgeschulpte **roode** schildboord) door een vierblad op den schouder van den leeuw.

Stooters. Drie vierbladen; in het hart van het schild een ster.

van **Vladeracken.** Oudtijds voerde dit **geslacht** in zilver drie roode molenijzers en een gouden vrijkwartier waarin een rood vierblad. Nog in 1530 zegelde aldus Gerard van Qladeracken. Reeds in 1472 evenwel voerde Jacob van Qladerackeu het later algemeen door de familie bezigde gevierendeelde wapen: 1 en 4 de drie molenijzers, 2 en 3 in goud drie roode vierbladen. Enkele malen vindt men ook de vierbladen in het eerste en vierde, de molenijzers in het tweede en derde kwartier. Het **helmteeken** was een hooge suikerbroodvormige zilveren mits getopt met een rood vierblad. Peter van Vaderacken (†1616), wiens vader door bastaardij uit dit geslacht was gesproten, voerde 1 en 4 de vierbladen, 2 en 3 de molenijzers, en over alles heen een blauwe dwarsbalk beladen met drie gouden bellen naast elkander, vermoedelijk als herinnering aan zijne moeder Catbarina Bellaert

van de Water. Evert van de Water brak zijn wapen, zijnde drie gouden driehoekige eggen in een groen veld, door een vierblad in het hoofd van het schild.

aan **Zon.** Tielman van Zon zegelde in 1334 met drie zonnen (of moeten wij hier eerder aan molensteenen denken?) een vrijkwartier beladen met een vierblad.

Het moleniizer.

Het moleniizer, dat zeker wel de meest voorkomende wapenfiguur in de Meyerij was, is zóó bekend en daar-

(1) De lijst van Meyerij'sche wapens waarin vierbladen voorkomen, is hiermede volstrekt niet uitgeput. Wij bepaalden ons tot die, welke authenticiteit uit zegels of grafzerken blijkt en welke niet van jongeren datum zijn dan het begin der zestiende eeuw.

Willem van Ham

Van: "Baert, Frans" <fbaert@aaenmaas.nl>
Aan: "Willem van Ham" <W.van.Ham2@kpnplanet.nl>
Verzonden: vrijdag 24 november 2006 7:43
Bijlage: scan diploma ged.dat
Onderwerp: scan

Beste Willem, hierbij een scan van het middengedeelte van het diploma. Ik moet er nog een foto van laten maken. Maar we zijn in een interne reorganisatie beland dus het is wat onrustig en duurt het allemaal wat langer.

Met vriendelijke groet,
Frans

drs. F.J.W. Baert
Hoofd Bestuurszaken
waterschap Aa en Maas
T: 073 6156640
E: fbaert@aaenmaas.nl

*** *Waterschap Aa en Maas, met water in de weer!* ***
Kijk voor meer informatie op www.aaenmaas.nl

Disclaimer:

Dit e-mail bericht is slechts bestemd voor de (rechts)persoon aan wie het is gericht en kan informatie bevatten die persoonlijk of vertrouwelijk is en niet openbaar mag worden gemaakt krachtens wet- of regelgeving of overeenkomst. Indien een ander dan geadresseerde dit e-mail bericht ontvangt of anderszins in handen krijgt is hij niet gerechtigd tot kennisneming, verspreiding, openbaar maken of vermenigvuldigen daarvan. Hij wordt verzocht onmiddellijk waterschap Aa en Maas telefonisch (telefoon: +31 (0)73 6156666) op de hoogte te stellen en het e-mail bericht te vernietigen. Waterschap Aa en Maas staat niet in voor de juiste en volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mail, noch voor tijdige ontvangst daarvan. Dit e-mail bericht brengt geen enkele contractuele gebondenheid voor waterschap Aa en Maas tot stand.

Dit e-mail bericht is gecontroleerd op Virussen.

---

was de voornaamste plaats toebedeeld de leeuw van Schieland, zijnde de Hollandse leeuw – in de omschrijving van 1819 is vergeten” de blauwe tong en nagels te den –, werd de Krimpenerwaard geregeerd door drie sterren uit het wapen van Rotterdam dat bestuurlijke relaties onderhield met de hoogheemraadschappen, en was als element een golvende, van blauw en zilver gesneden dwarsbalk toegevoegd, waarvoor de Hollandse IJssel en in zijn algemeenheid de waterbeheer werd gesymboliseerd. Het keizerlijke kroon en adelaar van Schieland werd de voorkeur gegeven boven de vijfsterrenkroon en de schildhoudende leeuwen van de Krimpenerwaard. De Raad kon zich niet opzet van dit wapen verenigen, maar koos uiteindelijk met de praktische representatie van de Krimpenerwaard. Het gevierendeelde wapen waarvan vertoont achtereenvolgens (eveneens de Hollandse leeuw en de wapens van de steden Dordrecht, Schoonhoven en Gouda. De Raad rond hiervan is dat deze tijdens de Reformatie belangrijke stemhebbende steden het gebied van het hoogheemraadschap uitmaakten waren en zijn echter geen van alle in het gebied gelegen en hun wapens zijn slechts deels als representatief te beschouwen. Het is merkender voor de Krimpenerwaard dat de drie zwarte wassenaars van het bekende deleeuwse geslacht Van Polanen (van de Maas), getuige het feit dat deze in niet minder dan drie plaatsen in het gebied gelegen (voormalige) watermolens voorkomen. Wat de golvende dwarsbalk betreft, was de Raad van mening dat de waterbeheer zou kunnen bestaan uit groen en zilver, met een uit blauw en zilver (die beide watermolens), aangezien daarmee zou worden verwezen naar Rotterdam, vestigingsplaats van de Krimpenerwaard hoogheemraadschap en veruit de grootste stad van het gebied.

De Raad bracht de Raad ertoe om drie nieuwe wapenverpen te vervaardigen, waarin de gewijzigingen op verschillende manieren werden verwerkt. Verrassend genoeg bleek de commissie van de commissie geen prijs te stellen op de representatie van Rotterdam en zelfs niet op de waterstaatkundige element als zodanig, maar uiteindelijk een zo eenvoudig mogelijk resultaat te eisen, resulterende, slechts ingevuld door de leeuw van de leeuw en de drie wassenaars.

De Raad van 9 februari 2005, nr. 04.004859, nam het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard het volgende wapen vast: *in goud een leeuw van keel, gezeten op een genageld van azuur, vergezeld van drie wassenaars van sabel. Het schild gedekt met een gouden keizerskroon en geplaatst op een dwarsbalk van sabel.*

Mr. E.J. Wolleswinkel

Het wapen van het nieuwe waterschap Aa en Maas⁵

Het waterschap Aa en Maas is gelegen in het Noordoosten van Noord-Brabant, omvat 164.000 ha en is opgericht bij besluit van Provinciale Staten van Noord-Brabant van 4 juli 2003, goedgekeurd bij ministerieel besluit van 1 oktober 2003. Het is gevestigd te

Roosendaal. Bij de oprichting zijn de waterschappen De Aa en De Maaskant opgeheven. Het toenmalige waterschap De Maas en Diezepolders was reeds eerder met De Maaskant samengevoegd.

Het waterschap nam de taken en bevoegdheden over van de tezelfdertijd opgeheven al genoemde waterschappen. De voornaamste taak is de waterstaatkundige verzorging, waaronder het beheer van de waterkeringen en de zorg voor de waterhuishouding. Dit voor zover het kwantiteits- en kwaliteitsbeheer van oppervlaktewateren in het gebied betreft.

De naam Aa en Maas is ontstaan uit een combinatie van de namen van de opgeheven waterschappen De Aa en De Maaskant. Zij behoren tot de 5 Nederlandse waterschappen die hun naam ontleen aan een combinatie van één of twee wateren. Van de 21 overige waterschappen in ons land danken er 13 hun naam aan een combinatie van een waternaam en een streekaanduiding; 7 bestaan uitsluitend uit een streeknaam en 1 heet naar een uitwateringssluiz (een zogenaamd zijl);

Al tamelijk vroeg in onze waterschaps-geschiedenis bestonden binnen het gebied van het tegenwoordige waterschap dijken langs de Maas en waren inwoners belast met het onderhoud en beheer daarvan en van werken die met de waterhuishouding te maken hebben, zoals sluizen en waterlopen. De eerste geschreven waterstaatkundige maatregelen die bekend zijn dateren uit januari 1288 en betreffen het gebied van Lithoijen (thans gemeente Lith). Bedijkingen

en de eerste vorming van waterschapsorganisaties vinden in 1300-1326 plaats. De hertog van Brabant, bezitter van veel domein grond in het gebied, nam hierbij een leidende positie in. In de vijftiende eeuw bestaat er al een hertogelijk handvest voor de later *Vier Maaspolders* genoemde combinatie van de polders Van Der Eigen, van het Hoog- en het Laag Hemmaal, van Empel en Meerwijk.

Het waterschap Maasland ontstond uit de behoefte die in oostelijk Noord-Brabant bestond door de herhaalde overstromingen van de rivier de Maas. De noodzaak was al in de voorgaande eeuwen duidelijk, maar pas in 1825 werd op advies van de provincie Noord-Brabant bij Koninklijk Besluit van 31 oktober 1825 het *hoogheemraadschap* Maasland opgericht. Dat was echter geen succes, daarom is het in 1849 opgeheven. In 1880 werd een aantal waterschappen en gemeenten in de streek verenigd in het 'Waterschap ter bevordering der verbetering van de waterstaatkundige toestand in het noordoostelijke gedeelte van Noord-Brabant'. Dit was als het ware de voorganger van het 1921 opgerichte *waterschap* De Maaskant. Reeds in 1926 werd het gebied hiervan uitgebreid, verdere gebiedstoevoegingen vonden plaats in 1931, 1936, 1937, 1942, 1948, 1952, 1958 en 1974. In 1995 is als laatste het toenmalige waterschap De Maas- en Diezepolders met De Maaskant gefuseerd. Deze polders waren verenigd in 1963 en omvatten 16 oudere waterschappen.

Ook het voormalige waterschap *De Aa* (84.000 ha) kende een relatief lange voorgeschiedenis. In 1892 richtten Provinciale Staten van Noord-Brabant een 'Commissie belast met de zorg, het toezicht en de schouw over de Aa vanaf de watermolen van Helmond tot en met de watermolen van Erp' op. Deze werd kortweg ook Aa-Commissie genoemd. In 1922 gingen de taken van de commissie over op 'Het waterschap De Aa Beneden Helmond', dat in 1926 een aanzienlijke gebiedsuitbreiding onderging. Sindsdien heette het waterschap Het Stroomgebied van de Aa, later verkort tot De Aa.

Voor het totstandkomen van een wapenontwerp had het bestuur contact met de Noordbrabantse commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde. De hieruit ontstane ontwerpen werden vervolgens voorgelegd aan de Hoge Raad van Adel. Na langdurig overleg kwam de Raad tot een voor alle betrokkenen aanvaardbaar advies.

Uit de wapens van de rechtsvoorgangers van het waterschap werden slechts enige elementen in het nieuwe wapen opgenomen. Het wapen van het eerder opgeheven waterschap de Maas- en Diezepolders kwam wegens zijn bijzondere vormgeving daarvoor echter niet in aanmerking.

In het nieuwe wapen staat de golvende dwarsbalk als symbool van het water en het

waterbeheer centraal. Een dergelijke balk kwam in zesvoud voor in het wapen van het opgeheven waterschap De Aa. In het wapen van De Maaskant komt een golvende schildvoet voor. Aan de balk in het nieuwe wapen is de vorm gegeven van een zogenaamde tweelingbalk, in dit geval een golvende. Tweelingbalken zijn zeer smalle balkjes, die altijd twee aan twee voorkomen. Zij beslaan niet meer ruimte dan één gewone dwarsbalk die over zijn lengte is doorsneden in drie gelijke delen. De twee delen van de tweelingbalk kunnen staan voor de beide opgeheven waterschappen en hun naamgevende rivieren, de Aa en de Maas. De onderlinge verbondenheid tussen boven- en benedendeel wordt door de tweelingbalk sterker tot uitdrukking gebracht.

In het nieuwe wapen zijn zowel het hedendaagse waterschapsgebied als traditionele (historische) elementen voor de onderdelen daarvan gesymboliseerd: het vierblad voor Maasland, het molenijzer voor Peelland en de merlet voor het Land van Cuijk. Het aantal wapenfiguren uit ieder wapen is daarbij tot één teruggebracht.

Het wapen van Maasland bestaat uit drie rode vierbladeren op een zilveren veld. Er wordt echter nog een ander wapen aan dit kwartier van de Meierij van 's-Hertogenbosch toegeschreven, dat een os voorstelt. Dit is afgeleid van het wapen van de hoofdplaats Oss. Het vierblad is echter het traditionele wapenteken van het Maasland. Het komt voor in het veertiende-eeuwse zegel van een van de oudste polders in het gebied, de polder Van der Eyghen (Rosmalen en omgeving). De wapenfiguur is een vijfbladige bloem, afgebeeld zonder steel, samengesteld uit een knop of hart, van waaruit, als de vier armen van een kruis, vier puntige bloemblaadjes steken. Het vierblad werd onder

meer gevoerd in meerdere familiewapens in de streek en zijn omgeving.

Het wapen van Peelland bestaat uit drie rode molenijzers op een zilveren veld. Door het stellen van dit ijzer, tussen beide molenstenen, regelde de molenaar de fijnheid van het te malen meel. Historisch gezien is het molenijzer bekend van het aanzienlijke geslacht De Roovere en een familie als Dicbier, graanhandelaars en bierbrouwers te 's-Hertogenbosch. Zij waren leden van het stadspatriciaat. Hun wapen ontleenden zij aan de (oorspronkelijke) heren van Mierlo. Het molenijzer komt voor in de wapens van de voormalige gemeenten Lierop en Vlierden en van de tegenwoordige gemeenten Geldrop-Mierlo en Haaren. In Nederlandse wapens wordt deze wapenfiguur meestal afgebeeld als een ingebogen schuinkruis, met een ruitvormige, vierkante of ronde opening in het midden.

Het wapen van het Land van Cuijk bestaat uit twee rode balken en acht rode, zoomsgewijze geplaatste merletten, op een gouden veld. De merlet is voorgesteld als een vogeltje, een eendje zonder bek en poten. Deze heraldische vogel is in Nederland het best bekend als het wapen van de heren van Cuijk. Dit zou oorspronkelijk slechts twee balken hebben bevat en de merletten zouden nadien zijn toegevoegd. De oudste wapens van deze heren laten echter complete vogels zien, de vorm van de merlet is van later datum. Het wapen volgens dit model komt tevens voor als wapen van de voormalige gemeenten Sambeek en Vierlingsbeek en dat van de tegenwoordige gemeenten Boxtel, Grave en Cuijk. Ook als het dorpswapen van Herpen (gemeente Oss).

Tegen het argument dat het vierblad van Maasland de belangrijkste plaats binnen het nieuwe wapen inneemt, kan worden aange-

voerd dat daarentegen aan Peelland de hele schildvoet is toebedeeld.

Een verklaring voor de kleursymboliek kan als volgt worden samengevat: de kleur rood presenteert naast de bovengenoemde historische wapenfiguren tevens het bebouwde stedelijke ('stenen') gebied in het waterschap; groen (natuurkleur) voor het buitengebied; en wit (in het wapen zilver) voor het gebied, waarbinnen het waterschap als waterpartner en als waterautoriteit optreedt. De balk in het nieuwe wapen is groen gekleurd, evenals drie van de balken in het wapen van het eerstgenoemde waterschap. Blauw staat in het logo van het waterschap voor de dijken en het water. Blauw als aanduiding van water kwam ook voor in het wapen van De Maaskant. In het wapen is deze kleur niet opgenomen om te voorkomen dat het geheel te bont zou worden.

Het is bij waterschapswapens gebruikelijk dat een kroon wordt toegevoegd om de autonomie van het bestuurslichaam aan te duiden. Hier is gekozen voor de kroon van drie bladeren en twee parels, die als standaardkroon fungeert en als zodanig al voorkomt in de wapens van de rechtsvoorgangers van het nieuwe waterschap.

Het nieuwe wapen is verleend bij Koninklijk Besluit van 12 oktober 2006, nummer 06.003381 en daarin omschreven als: 'In zilver een golvende tweelingbalk van sinopel, vergezeld boven van een vierblad en een merlet, en beneden van een molenijzer, alles van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels'.

Dr. W.A. van Ham